

Erhvervsudvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København-Købmagergade

Erhvervsudvalget
ERU alm. del - Bilag 274
Offentligt

Vedr. ændringer i den almindelige, danske købelovgivning

Den danske købelov, hvis indhold generelt er over 100 år gammelt, fremstår i dag som et kuriosum, sammenlignet med tilsvarende lovgivning i Norden. Dette er forunderligt, eftersom loven netop blev til, på baggrund af et nordisk lovsamarbejde i starten af 1900-tallet.

I 1980'erne arbejdede et nyt nordisk lovudvalg på en ny, modificeret købelov, der dels var tilpasset de naturlige ændringer i samfundet, dels var bragt i større overensstemmelse med Den Internationale Købelovskonvention (CISG).

I Norge, Sverige, Finland og Island vedtog man i denne forbindelse nye købelove. I Danmark skete der intet.

Det forekommer betænkeligt, at Danmark stadig kan opretholde for længst forældede begreber. Vores *genus/species*-begreber er ganske overflødige og forpludrer retstilstanden. Vores opdeling af køb som enten *civilkøb*, *handelskøb* og *forbrugerkøb* er ligeledes tåbelige og unødigt ufleksible. Derudover er der *mangelsbegrebet*, som generelt trænger til at blive defineret.

Foreningen Konservative Jurister vil derfor foreslå udvalget, at man nærmere overvejer, nødvendigheden af en ny, køberetlig lovgivning i Danmark. Det er vores klare overbevisning, at tiden er moden – og at den har været det i 20 år.

Til inspiration er vedlagt artiklen ”**En ny dansk indenlandsk købelov: KBL III**”, fra Ugeskrifts for Retsvæsen, UfR 1999B240, der særdeles klart og tydeligt forklarer, hvorfor den nuværende lovgivning på området er forældet.

Med venlig hilsen

Nikolaj Hawaleschka Stenberg
Konservative Jurister

U.1999B.240

En ny dansk indenlandsk købelov: KBL III?

Af professor, dr.jur. Joseph Lookofsky, Retsvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet, og professor Peter Møgelvang-Hansen, Juridisk Institut, Handelshøjskolen i København

Den danske købelov - hvis kerneindhold er frugten af nordisk lovsamarbejde for næsten 100 år siden - er i dag helt anderledes end de købelove, der gælder i Finland, Norge og Sverige, ligesom den er tidsvarende og uhensigtsmæssig på en række punkter. Forfatterne forklarer, hvorfor de mener, at tiden er inde til en lovrevision, og skitserer deres bud på, hvorledes en ny dansk KBL bør se ud.

I. Problemstillingen

Den danske købelov (*KBL I*) har vist sig at være særdeles sejlivet. Med tilføjelse af særregler om forbruger køb (1979) og af undtagelsen vedrørende internationale køb (1988) har *KBL I* i det store hele stået uantastet siden 1906, da den blev gennemført som led i det fællesnordiske lovsamarbejde. Ikke, at der ikke har været planer om ændringer. For mere end 30 år siden påbegyndtes overvejelser i denne retning, 1) atter som led i det fællesnordiske lovsamarbejde, som denne gang resulterede i ændret købelovgivning (*KBL II*) i Finland (der herved fik sin første skrevne KBL), Norge og Sverige, men ingenting i Danmark, ud over et ikke færdigbearbejdet udkast til en ny dansk købelov på linje med *KBL II*. 2)

I dette årti synes spørgsmålet om den danske købelovs fremtid ikke at have haft nogen høj prioritet på Justitsministeriets lovprogram, men overvejelserne om en dansk købelovsreform synes på den anden side heller ikke at være definitivt opgivet. Kort sagt: sagen synes at befinde sig i et dødvande.

Vores ærinde er at forklare, hvorfor tiden er moden til en afklaring, og at skitsere vores bud på, hvorledes en ny dansk købelov (en *KBL III*) bør se ud.

II. Gældende købsret kort fortalt

A. KBL I

KBL I blev gennemført i Danmark, Norge og Sverige i årene 1905-07 på grundlag af et udkast udarbejdet af en fællesskandinaviske kommission. Island fulgte trop i 1922. I Finland gennemførtes en skreven købelov (*KBL II*) først i 1987, men de regler, som indtil da havde dannet sig i retspraksis, svarede stort set til *KBL I*.

I forrige århundrede hvilede løssørekøbets regler hovedsagelig på domstolenes praksis og på obligationsrettens almindelige, ukodificerede grundsætninger, således som disse var udviklet i den juridiske litteratur. 3) Bortset fra enkelte nyskabelser var *KBL I* en kortfattet og forholdsvis enkel kodifikation af den tidligere gældende ret. Kodifikationen af netop dette retsområdes regler havde sammenhæng med, at køb og salg af løssøre var den altdominerende kontraktstype. Det gavner, når de mange handlende og deres rådgivere får en enkel og klar fremstilling af de retsregler, der regulerer den handelsmæssige aktivitet.

Reglerne om parternes retsstilling for det tilfælde, at kontrakten ikke afvikles, som de havde forventet, spiller en central rolle i ethvert køberetligt system. *KBL I* er i hovedsagen opbygget således, at der kun i temmelig begrænset omfang gøres forsøg på at beskrive, hvilke positivt definerede krav parterne hver især kan stille til den andens ydelse. *KBL I* indeholder således ikke forsøg på at beskrive, hvad der udgør »rigtig ydelse« fra hver af parterne. Lovens tyngdepunkt ligger i reguleringen af tilfælde, hvor der ikke præsteres »rigtig ydelse«, og, i særdeleshed, i beskrivelsen af de retsfølger, der i så fald kan udløses til fordel for den anden part. *KBL I* definerer f.eks. ikke de kvalitetskrav, købereren kan stille til salgsgenstanden, men fastsætter alene betingelserne for køberens beføjelser, hvis der foreligger en »mangel«.

Bestemmelserne i *KBL I* §§ 42 - 50 omhandler de misligholdelsesbeføjelser, købereren har, når genstanden lider af en mangel, ligesom §§ 51 - 54 indeholder regler om mangelsreklamation, forældelse af mangelskrav, m.m. Den almindelige del af Købeloven, der stammer fra 1906, indeholder kun én regel, der (indirekte) bidrager til en fastlæggelse af mangelsbegrebet, nemlig § 42, stk. 2, der ganske vist direkte angår erstatning, men hvoraf kan udledes, at en genstand, som savner tilsikrede egenskaber, må anses for mangelfuld. Hertil kommer, at motiverne til *KBL* af >> 241 >> 1906 fastslår, at en genstand i almindelighed må anses for mangelfuld, hvis dens tilstand gør den usikker eller mindre egnet til dens sædvanlige brug eller til den brug, som genstanden ifølge aftalen måtte forudsættes at skulle anvendes til af

køberen. 4)

Først ved Købelovens ændring i 1979 blev der for *forbrugerkøbs* vedkommende indføjet en mangelsdefinition i KBL I § 76, som afspejler mange års retspraksis om mangler i sager vedrørende alle slags køb. Bestemmelsen har derfor *indirekte betydning* som en bekvem, om end uofficiel, kodifikation af retstilstanden uden for forbrugerkøb. Handels- og civilkøberen kan således påberåbe sig de *principper*, der nu er udtrykt i § 76, hvorefter der foreligger en mangel, hvis salgsgenstanden ikke svarer til dens betegnelse eller til sælgerens oplysninger m.m. (jf. principperne i § 76, stk. 1, nr. 1-3), samt hvis den er af anden eller ringere beskaffenhed eller brugbarhed, end den ifølge aftalen og de foreliggende omstændigheder skulle være (stk. 1, nr. 4). 5)

Af andre karakteristika fremhæves, at KBL I inddeler de irregulære afviklingsforløb i to hovedkategorier, 6) idet loven bygger på en principiel sondring mellem tilsidesættelse af kontraktsplicht (*misligholdelse*) og en kontraktsparts manglende udnyttelse af sin ret (*fordringshavermora*) og fastsætter særlige regler for hver af disse kategorier.

Efter gældende dansk indenlandsk købsret foreligger således »særlige« spørgsmål, når afvikling af et køberetligt skyldforhold forhindres af kreditors forhold (mora). Således f.eks. når køber ikke som ellers aftalt møder for at hente salgsgenstanden. Da man i Danmark traditionelt har betragtet sådan mora som noget »særligt« - og altså ikke som en misligholdelse fra køberens side - har fordringshavermora ikke de virkninger, der sædvanligvis er knyttet til misligholdelse. Hovedsynspunktet bag KBL I-reglerne om fordringshavermora synes at være, at den sælger/debitor, hvis opfyldelse bliver forhindret, hverken kan hæve eller gøre andre misligholdelsesbeføjelser gældende (da der pr. definition slet ikke er tale om misligholdelse), at sælgers/debitors opfyldelsesforpligtelse trods hindringen bliver ved at bestå, men at denne forpligtelse om nødvendigt lempes således, at den ikke bliver mere byrdefuld end oprindeligt (ifølge aftalen). 7)

Inden for misligholdelsestilfældene anvender KBL I en »*problemorienteret*« systematik, for så vidt som lover i vid udstrækning gør op med misligholdelsesformerne forsinkelse (fra henholdsvis sælgers og købers side) og mangler hver for sig; misligholdelsesformen vanhjemmel er kun reguleret på et enkelt punkt, jf. § 59, andre retsmangler slet ikke.

KBL I har fra første færd opereret med en *sondring mellem civilkøb og handelskøb* (hvor enhver forsinkelse efter lovordene eo ipso er væsentlig og dermed hævebegrundende, jf. § 21, stk. 3, og § 28, stk. 1) og udskilte tillige (i 1979) forbrugerkøb som en særlig kategori. 8)

I relation til reglerne om *erstatningsansvarets grundlag* er *sondringen mellem specieskøb og genuskøb* afgørende. Ansvarsgrundlagets nærmere indhold afhænger ifølge lovens opbygning af situationen; ud over købets type (genus eller species) spiller den misligholdendes status (sælger eller køber) samt misligholdelsens karakter (forsinkelse, mangel, vanhjemmel) en væsentlig rolle. I praksis er den altdominerende og velkendte hovedregel imidlertid § 24, der statuerer et nærmest objektivt (strikt) ansvar, dvs. et ansvar, der udløses af selve misligholdelsen, men med ansvarsfritagelse i tilfælde, hvor misligholdelse skyldes en opfyldeshindring af ganske ekstraordinær (*force majeure*) karakter. 9)

Når det derimod gælder *erstatningsansvarets nærmere omfang*, har KBL I ikke meget at sige.

Lovens beregningsparagraffer (§§ 25 og 45) omhandler kun tilfælde, hvor købet hæves, og kommer kun nærmere ind på spørgsmålet om erstatning af prisdifférensen. I andre tilfælde - og ikke mindst når der kræves erstatning for følgeskader - beror erstatningens beregning og begrænsning på en række indholdsrige, ulovbestemte grundsætninger fra kontraktretsens almindelige del. Generelt (og forenklet) kan det dog siges, at de danske domstole ikke tilkender kontraktserstatning for (1) tab, der kunne være undgået/afværget (tabsbegrænsningspligt), (2) tab, der ligger uden for det påregnelige (adækvans), (3) tab, der i øvrigt virker uforholdsmæssigt stort eller urimeligt, (4) tab, der ikke opfylder kravene til beviset, osv. KBL I's regulering af disse praktisk vigtige spørgsmål er stort set fraværende og indebærer en retstilstand præget af meget høj grad af fleksibilitet, som i hidtidig retspraksis er udnyttet til afsigelse af som oftest særdeles konkret begrundede afgørelser. 10)

Det har fra første færd ligget fast, at (den danske) KBL I's erstatningsregler *ikke* omfatter *produktansvaret*, dvs. erstatningsansvar for salgsgenstandens forvoldelse af fysisk skade på omgivelserne, se nærmere *Børge Dahl m.fl.* i *Juristen* 1990.171 f.

B. Den internationale købelov: CISG

I perioden 1906-1990 gjaldt i Danmark kun én købelov (KBL I). Indtil marts 1990 anvendtes KBL I således også undertiden på internationale køb, dvs. (typisk) i tilfælde, hvor sælger og køber har deres forretningssteder i >> 242 >> forskellige lande. Danske lovvalgsregler førte i mangel af anden aftale mellem parterne normalt til anvendelse af KBL I, når sælgeren havde sin forretning Danmark, jf. § 4 i

løsosekøbslovsloven (lbkg. 722/1986).

I de senere år er dette billede ændret radikalt. Lovvalgsreglerne er i væsentlig grad blevet overflødige, eftersom Danmark har ratificeret FN-konventionen om Contracts for the International Sale of Goods (løsoere) af 1980, CISG. Konventionen (med undtagelse af dens del II) blev ved lov nr. 733/1988 sat i kraft i Danmark med virkning for internationale køb indgået efter 1.3.1990. Danmark har herefter International købelov fælles med Frankrig, Itallen, Kina, Tyskland, USA og en lang række andre lande.

Danmark har således nu to købelove, der begge er en del af dansk ret. Den ene (KBL I) gælder for den indenlandske handel, dvs. køb mellem parter (i reglen: »handlende«) **11**) med forretningssteder/bopæl inden for Danmarks grænser. Den anden (CISG) gælder for den internationale handel, dvs. køb mellem parter med forretningssteder/bopæl i forskellige lande.

CISG anvendes først og fremmest på køb mellem parter, hvis bopæl eller forretningssted er beliggende i forskellige stater, der begge har ratificeret CISG, jf. dennes art. 1(1)(a). CISG anvendes desuden på køb mellem parter med bopæl eller forretningssted i forskellige stater, når de relevante lovvalgsregler fører til anvendelse af en kontraherende stats ret, jf. CISG art. 1(1)(b). Dette vil som oftest føre til, at CISG gælder, blot sælgeren har sin forretning i Danmark, uanset hvor køber har sin.

Dog har de nordiske lande taget to forbehold, der betyder, at CISG ikke regulerer købet, når parterne har deres forretninger i forskellige nordiske lande (det såkaldte »nabolandsforbehold«), ligesom CISG ikke altid regulerer spørgsmålet om købsaftalens indgåelse, når kun den ene part har sin forretning i et af de nordiske lande.

De tagne nabolandsforbehold betyder, at CISG ikke anvendes i den inter-nordiske handel. Ironisk nok blev disse artikel 94-forbehold taget under en senere bristet forudsætning om nordisk retsenhed på køberettens område. **12**) Når en svensker sælger til en dansker, gælder den indenlandske købelov, som lovvalgsreglerne peger på; i dette eksempel den svenske købelov, dvs. KBL II, jf. herom nedenfor under C. **13**)

De tagne artikel 92-forbehold indebærer, at de nordiske stater ikke er »Contracting States« i relation til CISG del II, dvs. reglerne om internationale købsaftalers indgåelse. Disse forbehold kan næppe beskrives som velbegrundede **14**) og kan næppe heller siges at føre til det af lovgiveren forventede resultat, idet også domstolene i de nordiske lande efter omstændighederne er forpligtet til at lægge CISG del II til grund. **15**) Artikel 92-forbeholdene bør - ligesom nabolandsforbeholdene - tilbagekaldes. **16**)

CISG - der er resultatet af mange års internationale forhandlinger frem til 1980 - er (som man kunne forvente) noget anderledes opbygget end KBL I fra 1906, **17**) ligesom der naturligvis også findes en række forskelle, når det gælder de enkelte bestemmelser materielle indhold. En dansk jurist vil bl.a. notere fraværet af KBL I-sondringen mellem civil- og handelskøb i CISG; ej heller KBL I-tanken: »i handelskøb anses enhver forsinkelse for væsentlig« genfindes i købsrettens internationale regi.

Hertil kommer, at CISG, i modsætning til KBL I, instituerer en almindelig afhjælpningspligt og -ret for sælger. **18**) >> 243 >> Se nærmere art. 46, stk. 3, og art. 48, der kan ses som indicium for, at den moderne CISG bl.a. er udformet med henblik på salg af fabriksfremstillede varer, og ikke som den bedagede KBL I i første række med henblik på salg af »bulkvarer« (korn, træ, olie mv). **19**)

Ser man på de store linjer, er den mest slående forskel imidlertid nok fraværet i CISG af den (hos os) velkendte species/genus-sondring. I stedet for at lade ansvarsgrundlagets nærmere indhold afhænge af købstypen og den øvrige »situation«, **20**) er der i CISG tale om en prisværdig og betydningsfuld forenkling, idet man har valgt at arbejde med ét sæt ansvarsregler, hvor ansvaret som udgangspunkt udløses af selve misligholdelsen (uanset dens nærmere form: forsinkelse, mangel etc.), **21**) dog med forbehold for opfyldeshindringer, der ligger uden for debtors kontrol, og som debitor hverken kunne forventes at have taget i betragtning, undgået eller overvundet (force majeure o.lign.). **22**) Med en noget misvisende - men allerede godt indarbejdet - samlebetegnelse har man i Norden valgt at kalde dette for et »kontrolansvars«system. **23**)

Det er for det første misvisende at tale om et »kontrolansvar«, når det objektive CISG-ansvar udløses af selve misligholdelsen, jf. art. 45(1)(b), smh. 61(1)(b). **24**) Det er således ikke undtagelsesbestemmelsen (reglen om »Exemptions«) i art. 79, hvor ordet »kontrol« indgår, der angiver ansvarsgrundlaget, ligesom ansvaret ej heller kan begrundes i, at den påberåbte opfyldeshindring ligger inden for« den misligholdendes kontrol. **25**)

Det er dernæst - i relation til selve undtagelsesbestemmelsen i art. 79 - misvisende at fremhæve kontrolmomentet, idet dette kun er én af flere betingelser, hvis samlede tilstedeværelse debitor (sælger eller køber) skal godtgøre, når debitor påberåber sig en »exemption« (fritagelse for ansvar) iht. art. 79. **26**) Det fører således ikke nødvendigvis til ansvarsfritagelse, at den påberåbte hindring ligger uden for debtors kontrol. I relation til f.eks. sælgerens ansvar for mangler er det vigtigt, at en sælger stort set altid må

påregne (foresee), at en salgsgenstand godt kan være mangelfuld, *selv om* manglen skyldes forhold hos sælgerens sælger (f.eks. fabrikanten), og måske derved en »opfyldeshindring« (impediment) uden for sælgerens »kontrol«. 27)

I modsætning til, hvad der gælder efter KBL I, er *produktansvaret ikke i det hele undtaget* fra CISG, jf. dennes art. 5, som (modsnævningsvis og sammenholdt med art. 4) indebærer, at sælgerens erstatningsansvar for salgsgenstandens beskadigelse af køberens ting er omfattet, se nærmere *Børge Dahl m.fl.* i Juristen 1990.174 f.

Af CISG-regler, hvis indhold afviger fra KBL I, bør desuden fremhæves art. 39(2), hvor den *absolutte reklamationsfrist* for mangler er 2 år (modsat 1 år i KBL I).

Når CISG slet ikke indeholder særregler om *fordringshavermora*, er der på dette punkt snarere tale om en strukturel forenkling end en reel »afvigelse« fra KBL I. 28)

CISG indeholder også andre »nye« regler, som savner kodificerede sidestykker i KBL I, blandt andet bestemmelser, der positivt beskriver indholdet af *rigtig ydelse* fra sælgerens henholdsvis køberens side, jf. art. 30 ff (med bl.a., i art. 35, en beskrivelse af kravene til salgsgenstandens kvalitet) 29) og art. 53 ff, ligesom der i CISG også findes en kodifikation af andre velkendte grundsætninger, jf. f.eks. art. 74 (om ansvarets omfang, herunder adækvansbegrænsningen) og art. 77 (om kreditors tabsbegrænsnings«pligt»). Heri ligger imidlertid ingen større overraskelser i forhold til dansk rets almindelige uskrevne grundsætninger, sådan som disse i snart 100 år har suppleret de skrevne regler i KBL I.

I øvrigt fremhæves, at CISG-reglerne ikke forsøger at tage stilling til samtlige spørgsmål, der kan opstå i eller i forbindelse med en køberetlig tvist. F.eks. skal de fleste spørgsmål om købsaftalens gyldighed og ejendomsretlige problemstillinger normalt afgøres efter den i følge IP-reglerne ellers anvendelige >> 244 >> (indenlandske) ret. 30) I den forbindelse fremhæves art. 64, sammenholdt med art. 84, stk. 2, hvorefter *sælgers hæveadgang i forhold til køber* ikke går tabt ved salgsgenstandens overgivelse; efter KBL I § 28, stk. 2, er retten til ophævelse efter overgivelse betinget af, at sælger »må anses at have taget forbehold i så henseende«.

C. De nye nordiske købelove: KBL II

Købelovens oprindelige regler gælder således ikke længere i ethvert køberetligt tilfælde. Ikke mindst i lyset af de nordiske nabolandsforbehold i forbindelse med tiltrædelsen af CISG er det bemærkelsesværdigt, at der danske KBL I ikke længere svarer til de indenlandske købelove i de andre nordiske lande (bortset fra Island) I årene 1987-90 fik Norge, Sverige og Finland helt nye indenlandske købelove, som i det følgende omtales under fællesbetegnelsen: KBL II. 31) Der er således ikke længere fuld nordisk retsenhed på køberettens område. I det følgende fremhæves nogle klare og slående forskelle på KBL I og KBL II. 32)

De fleste forskelle på KBL I og KBL II skyldes, at mange - nok de fleste - »nye« KBL II-regler ligefrem er »hentet« fra CISG, idet sigtet har været at lægge den nye nordiske købelov tæt op ad den internationale. 33)

Den norske version af KBL II indtager en særstilling derved, at *transformationen af CISG* ikke som i de øvrige nordiske lande er sket ved inkorporering af originalteksten, men ved en (særdeles kontroversiel) omskrivning. 34) Traktaten er i omskrevet stand indarbejdet i den norske version af KBL II, der således anvendes på *såvel indenlandske som internationale køb*, se nærmere norsk KBL II § 5.

CISG-påvirkningen har blandt andet medført, at kravene til salgsgenstandens *kvalitet* nu defineres (delvis) positivt, 35) og at KBL II *ikke opererer med en sondring mellem handels- og civilkøb*. Også afskaffet i KBL II er særreglerne om *fordringshavermora*» disse tilfælde behandles principielt som (enhver anden) misligholdelse, altså ligesom i CISG. 36)

KBL II viderefører derimod i § 54, stk. 4, den centrale regel i KBL I § 28, stk. 2, hvorefter *sælgers hævebeføjelse* i mangel af gyldigt ejendomsforbehold går tabt (også inter partes) ved salgsgenstandens overgivelse, og afviger herved fra CISG. 37)

Ligesom CISG undtager den svenske version af KBL II (i § 4) *forbrugerkøb* fra anvendelsesområdet, mens den finske KBL II ifølge § 4 ikke anvendes på forbrugerkøb, i det omfang andet følger af Konsumentskyddslagen. I Norge har man derimod valgt at indarbejde de særlige forbrugerkøbsregler i loven, jf. herved norsk KBL II § 4. Se også under III nedenfor.

En praktisk vigtig ændring vedrører *den absolutte reklamationsfrist* med hensyn til mangler, som efter KBL I § 54 normalt er 1 år. 38) I den norske og svenske version af KBL II er den, ligesom efter CISG, 2 år; 39) den finske version indeholder slet ikke en absolut reklamationsfrist, men henholder sig til finsk rets normale forældelsesregler. Desuden indeholder KBL II, ligesom CISG, regler, hvorefter sælger har en *almindelig afhjælpningsret og -pligt*. 40)

Hertil kommer den vigtige strukturelle ændring, at KBL II fuldstændigt har *opgivet sondringen mellem species- og genuskøb*. **41)** Dette hænger sammen med den kerneændring, at *ansvaret* nu som udgangspunkt - og som i CISG - udløses af selve *misligholdelsen* (forsinkelse, mangel etc.), dog - ligesom i CISG - med forbehold for ekstraordinære hindringer (force majeure o.lign.). **42)** Som ved CISG taler >> 245 >> man i Norden om et »kontrolansvar« i henhold til KBL II. **43)**

Man skal dog *ikke* tro, at KBL II-reglerne om erstatningsansvar er ligesom dem i CISG, idet KBL II indeholder andre nyskabelser, som må betragtes som helt særegne, i forhold til ikke alene KBL I og CISG, men også de indenlandske købelove i samtlige andre (ikke nordiske) lande. Den vigtigste - og i øvrigt mest kontroversielle - nyskabelse består navnlig i, at KBL II *differentierer ansvarsgrundlaget for sælgeren i forhold til tabets art*, således at »indirekte« tab, sådan som disse defineres (forskelligt) i de forskellige versioner af KBL II, kun erstattes, hvis der foreligger culpa fra sælgerens side. **44)** Alene ansvaret for »direkte« tab er undergivet reglerne om det såkaldte *kontrolansvar*, dvs. det som udgangspunkt objektive ansvar for misligholdelse. **45)**

KBL II's indviklede, formalistiske og svært håndterlige ansvarssystem har fået en særdeles hård medfart i den køberetlige litteratur, jf. f.eks. *Routamo* i Det 31. nordiska juristmötet i Helsingfors 19.-21.8.1987, *Lookofsky* i UfR 1989 B s. 239, *Johnny Herre*: Ersättningar i köprätten (1996) s. 421 ff, og *Kleinemann* i Festschrift till Jan Ramberg (1996) s. 307 ff. Ser man på, hvad der er blevet skrevet i løbet af det sidste årti, er det vanskeligt at finde nogen fortalere i Norden for differentieringsreglerne. **46)**

Med hensyn til *produktansvaret* har de forskellige versioner af KBL II valgt hver deres løsning.

Svensk KBL II § 67, stk. 1, 2. pkt., undtager i det hele produktansvaret fra loven, se nærmere *Ramberg: Köplagen* (1995) s. 651 f. § 67, stk. 2, nr. 4, i den finske version af KBL II ligger derimod på linje med CISG, for så vidt som den definerer tab som følge af skade på andet end salgsgenstanden som »indirekte tab«; til forskel fra, hvad der følger af CISG's universelle kontrolansvar, er køberetligt ansvar for sådan skade efter den finske regel således betinget af culpa. Norsk KBL II § 67, stk. 2, litra d, ligger på linje med den finske løsning, men med det ekstra raffinement, at skade på (salgsgenstanden og) ting, som salgsgenstanden »bruges til framstilling av eller som har nær og direkte sammenhæng med dens forudsatte bruk« anses for »direkte tab«, som kan kræves erstattet efter det såkaldte kontrolansvar; hermed har norsk KBL II søgt at videreføre retspraksis vedrørende fortolkningen af § 43, stk. 3, i den norske version af KBL I. Se nærmere *Kai Krüger*: Norsk kjøpsrett (3. rev. utg. 1991) s. 376 ff.

III. Forbrugerløb

I 1970'erne gennemførte alle de nordiske lande særlige regler om forbrugerløb. Et hovedsigte var at sikre forbrugerløbere et forholdsvis veldefineret minimum af rettigheder navnlig i tilfælde af mangler.

Indførelsen heraf skete i første række ved lovfæstelse af en beskyttelsespræceptiv mangelsdefinition, jf. f.eks. KBL I §§ 76-77, som er afstemt med bl.a. markedsføringslovgivningens vildledningsforbud, jf. f.eks. KBL I § 76, stk. 1, nr. 1-3, og (oprindelig kun i Danmark) i indførelse af regler om en almindelig afhjælpningsret og -pligt for sælger, jf. KBL I §§ 78-79, og i at gøre (bl.a.) reglerne om købers mangelsbeføjelser i forbrugerløb beskyttelsespræceptive, jf. nærmere f.eks. KBL I § 1, stk. 2. Beskyttelsesreglernes nærmere tekniske udformning i de nordiske lande er dog temmelig forskelligartet. I Danmark og Norge indarbejdedes forbrugerløbsreglerne i KBL I; som allerede nævnt omfatter de nugældende norske regler (den norske version af KBL II) også reglerne om forbrugerløb. Sverige valgte derimod at gennemføre en særlig konsumentköplag, der i sin oprindelige skikkelse (lag 1973:877) indgik i et sindrigt samspil med den svenske version af KBL I, og som nu (jf. lag 1990:932) indeholder en (principielt) udtømmende regulering af forbrugerløb. **47)** I Finland gennemførtes særlige forbrugerløbsregler i 1978 som et kapitel i Konsumentskyddslagen (1978/38), hvor de fortsat findes efter en omfattende revision i 1994 (lag 1994/16).

I 1996 fremsatte Europa-Kommissionen et forslag til direktiv om køb af forbrugsvarer og forbrugergarantier. **48)** Behandlingen af forslaget har foreløbig ført til, at Rådet i september 1998 har fastlagt en fælles holdning. **49)** Direktivforslaget går ud på at indføre fælles minimumsregler til beskyttelse af forbrugerløbere i forbindelse med mangler ved forbrugsvarer. Det afskærer ikke medlemslandene fra at bibeholde eller indføre regler, som går længere i forbrugerbeskyttelsen. I sin nuværende udformning synes direktivforslaget ikke at nødvendiggøre voldsomt mange ændringer af de nugældende danske regler om forbrugerløb. Bortset fra visse tekniske justeringer af forskellige punkter i § 76, **50)** synes >> 246 >> direktivforslaget alene at tvinge til den væsentlige ændring, at den absolutte reklamationsfrist i KBL I § 83 forlænges fra 1 til 2 år.

Ad I-III. Samlet oversigt over KBL I, CISG og KBL II

Det kan måske være formålstjenligt at opsummere nogle af de forudgående hovedpunkter i følgende oversigt:

	KBL I	CISG	KBL II
KØBSTYPER			
- genus/specieskøb sontring?	ja	nej	nej
- handels/civilkøb sontring?	ja	nej	nej
- forbrugerkøb omfattet?	ja	nej	ja/nej
MISLIGHOLDELSESREGLER			
- særregler for fordringshavernora?	ja	nej	nej
- ophævelse altid betinget af væsentlighed?	nej	ja	ja
- mangelsdefinition?	nej	ja	ja
- afhjælpningsret hhv -pligt?	nej	ja	ja
- »differentiering« af ansvarsgrundlaget?	nej	nej	ja
- regulering af udmålingsspørgsmål?	nej	ja	ja
- produktansvar omfattet?	nej	delvis	nej/delvis
- absolut reklamationsfrist	1 år	2 år	2år/ingen

IV. Behovet for en ny dansk lov om indenlandske køb: KBL III

Ses bort fra de særregler, der gælder for forbrugerkøb, står Danmark (og Island) alene i Norden med KBL I-reglerne fra 1906. Det bør vi næppe blive ved med ret meget længere.

Ikke fordi KBL I slet ikke egner sig til moderne forhold, men fordi KBL I-reglerne på *nogle vigtige* punkter må siges at tilhøre en svunden tid. Det gør sig nok klarest gældende med hensyn til de »tunge« begrebssontringer mellem henholdsvis genus og species og handels- og civilkøb, men også med hensyn til de manglende regler om en almindelig afhjælpningsret og -pligt for sælger.

Efter at CISG og dernæst KBL II er kommet til, er desuden opstået særlige behov for øget harmonisering, nordisk og internationalt. Det gælder ikke mindst på grund af de »koordineringsproblemer«, der er skabt af de forskellige absolutte reklamationsfrister.

Hvis f.eks. en tysk handlende - inden udløbet af 2-årsfristen i CISG - klager til sin danske sælger over en skjult mangel, risikerer sælgeren at »komme i klemme«, hvis han har købt af en anden dansker, idet KBL I-fristen mellem de to danske parter kun er 1 år. En tilsvarende »klemme« kan en dansk importør befinde sig i, når han har videresolgt til en dansk handlende, der kan påberåbe sig KBL § 21, stk. 3, mens importøren i forhold til sin sælger er undergivet den deklaratoriske (CISG) regel, hvorefter kun væsentlige forsinkelser kan aktivere hævebeføjelsen. 51)

Hertil kommer, at det må forventes, at det kommende EF-direktiv om forbrugerkøb under alle omstændigheder tvinger til en KBL I-(forbrugerkøbs)ændring. En sådan påtvunget »åbning af købsposen« bør ses som en kærkommen anledning til at få købelovsreformovervejelserne ud af det hidtidige dødvande, jf. under I. Ved samme lejlighed kunne det måske endda overvejes at fjerne de, om ikke oprindeligt, så i hvert fald i dag, temmelig malplacerede, danske forbehold over for CISG. 52)

V. Sigtepunkterne for KBL III

Spørger man herefter, hvordan en ny dansk, indenlandsk købelov, KBL III, skal se ud, kan den korte version af vores svar udtrykkes i slagordene:

-*Harmonisering*, hvormed vi bl.a. sigter på løsningen af de under IV skitserede »koordineringsproblemer«; se nærmere om harmoniseringsmåden i afslutningen af dette afsnit.

-*Modernisering*, hvormed vi (som også nævnt under IV) tænker på navnlig en opgivelse af de »tunge« begrebssontringer som f.eks. sontringen genus/species, hvis lovfæstelse er funderet i juridiske tankemønstre, som tilhører en svunden tid. Til modernisering hører endvidere indførelse af almindelige regler om sælgerens pligt og ret til at afhjælpe mangler ved salgsgenstanden, jf. ovenfor ved note 18.

-*Forenkling* bør være et mål i sig selv, men følger på det vel nok vigtigste punkt, nærmere bestemt

ansvarsreglerne i KBL I, allerede af de anførte harmoniserings- og moderniseringshensyn, der begge taler for bl.a. at afskaffe en lovfæstet sondring mellem genus og species og >> 247 >> dermed en forenkling af reglerne om ansvarsgrundlaget, som i KBL I forekommer at være unødigt komplicerede.

-*Kontinuitet*, som efter vores opfattelse bør sikres ved at bevare KBL I's mange velprøvede og stadig velfungerende regler. Harmoniseringshensynet rækker efter vores opfattelse ikke videre end til på *nogle*, trods alt forholdsvis få, punkter at bringe de materielle løsninger i overensstemmelse med den internationale udvikling. Hvis dette kan ske ved punktvis ændringer uden radikal omkalfatring af KBL I, ser vi ikke tilstrækkelig grund til at ofre KBL I's gennemarbejdede og (i danske juristkredse) indarbejdede system på internationaliseringens alter.

-*Købelovens paradigmefunktion* bør bevares/genoprettes ved reglernes modernisering. Vi tænker hermed på det vekselvirkningsforhold, som bør bestå mellem KBL I og de almindelige obligationsretlige principper. Ikke mindst i systemer, der som det danske ikke i nyere tid har kendt til (og næppe heller i fremtiden ønsker) omfattende kodifikationer, **53**) har det en selvstændig værdi at bevare en vis sammenhæng mellem skrevne regler vedrørende den mest centrale kontrakt og de ulovbestemte almindelige principper om kontraktforpligtelser i almindelighed. **54**)

Herved modvirkes en overdreven »fragmentering« af den retlige regulering, der let bliver følgen af skræddersyet detailregulering af de enkelte kontrakttyper, og som kan føre til en uoverskuelig, uharmonisk kontraktretlig regulering, hvor det er vanskeligt at finde fællesnævnerne, dvs. de grundlæggende principper, hvori specialreglerne er funderede. **55**) Købelovens funktioner i så henseende synes bedst varetaget ved, at KBL III udformes som en moderniseret version af KBL I. Hensynet til købelovens paradigmefunktion peger tillige i retning af, at reglerne ikke bør være for »specielle« (dvs købsspecifikke), idet dette gør det vanskeligt at »oversætte« dem med henblik på anvendelse på andre kontraktsforhold; de bør ej heller være for »tekniske«, herunder opstille tekniske begreber/sondringer (såsom f.eks. sondringen genus/species og sondringen direkte/indirekte tab).

Særligt med hensyn til paradigmefunktionen og *forbruger købsreglerne* bemærkes, at KBL I's regler herom fungerer *både* som »specialregler« set i forhold til KBL I's »normalregler« (og dermed de almindelige obligationsretlige principper) og som udtryk for de grundlæggende principper på forbrugerkontraktrettens område, dvs. som paradigmet for forbrugerkontraktrettens »almindelige del«. **56**) Hensynet til at sikre de køberetlige reglers (fortsatte) paradigmefunktion taler for, at man så vidt muligt forsøger at indpasse de forbrugerretlige regler i den almindelige køberetlige systematik/begrebsdannelse og ikke ukritisk lader det forventede EF-direktiv føre til »systemfremmede« specialregler.

Vores opfattelse af, hvordan den danske købelovgivning bør harmoniseres og moderniseres, kan herefter *sammenfattes* i, at der ikke bør ske en ukritisk inkorporering, som gør CISG anvendelig på også indenlandske køb, idet vi ikke finder, at der er grund til at foretage et så radikalt brud med KBL I, som har en række positive træk. Ej heller er der efter vores opfattelse tilstrækkelig grund til at foretage de mange konkrete CISG-tilnærmelser, som de øvrige nordiske lande (bortset fra Island) har foretaget med gennemførelsen af KBL II. Efter vores opfattelse egner en moderniseret version af KBL I sig (langt) bedre end KBL II til også fremover at fungere som dansk kontraktrets paradigme nr. 1. **57**)

VI. KBL III i hovedtræk

Målet for en kommende dansk KBL III er således efter vores opfattelse en sådan harmonisering, modernisering og forenkling, som kan afspejle og videreføre dansk obligationsrets almindelige grundsætninger, dvs. en i mange henseender »systembevarende« KBL-revision, hvis hovedtræk bør være:

A. *Afskaffelse af den forældede species/genus-sondring*, der præger KBL I, og indførelse af et enstrengt system, hvorefter ethvert brud af købekontrakten udløser et ansvar, dog med undtagelse for force majeure o.lign., altså på samme måde som den enkle og effektive »kontrolansvars«-regel i CISG.

Den nuværende species/genus-sondring er en unødigt komplikation. De mest grundlæggende og logiske følger af species/genus-sondringen følger allerede af aftalefortolkning. Den, der har solgt et antal »kinesiske kaniner«, slipper naturligvis ikke for leveringsansvar, blot fordi de kaniner, som *han* har tænkt sig at bruge til opfyldelse, ikke kan præsteres eller måske ligefrem er >> 248 >> gået til grunde. **58**) Sælgerens forpligtelse består i et sådant tilfælde, allerede fordi ydelsen i kontrakten er beskrevet eller kendetegnet ved ydelsens *art*. **59**) Man kan sagtens fastholde genusdebitors kontraktsretlige forpligtelse og pålægge ansvar for manglende opfyldelse uden formaliserede specialregler, der differentierer mellem forpligtelser af species henholdsvis generisk karakter. En opgivelse af en lovbestemt sondring mellem genus og species er således ikke ensbetydende med, at de forskellige måder, hvorpå en aftale kan beskrive en forpligtelse, frakendes retlig betydning.

CISG opererer som nævnt ikke med species/genus-sondringen, og da CISG blev en del af dansk ret, blev de

danske ansvarsregler forenklet i de *internationale køb*. Ved indførelse af KBL II gik Finland, Norge og Sverige desuden bort fra den hidtidige species/genus-sondring, når det gælder de *indenlandske køb*. Tiden må nu være inde til en tilsvarende forenkling af de danske regler om Indenlandske køb. **60**) En sådan ændring vil kun indebære en beskeden ændring (i formildende retning) af genussælgerens nuværende ansvar efter KBL I § 24, **61**) men på papiret, og i det væsentlige kun på papiret, føre til en dramatisk skærpelse af speciessælgerens ansvar for kontraktsbrud, som efter KBL I skal være funderet i culpa eller garantisvigt for at virke ansvarspådragende, jf. KBL I § 23 og § 42, stk. 2. Når skærpelsen er mindre dramatisk, end den umiddelbart lyder, skyldes det, at manglende opfyldelse også efter KBL I udgør culpa, medmindre rigtig opfyldelse var umulig, **62**) at

Folketingets Trafikudvalg
Christiansborg
1240 København K

Dato : 25. april 2005
J.nr. : SJ 400-2

Trafikudvalget har i brev af 12. april 2005 stillet mig følgende spørgsmål 102 (TRU alm. del), som jeg hermed skal besvare.

Svaret vedlægges i 5 eksemplarer.

Spørgsmål 102:

"Vil ministeren fremlægge skitser eller planer, der viser, hvor meget mere areal, der vil medgå, hvis en løsning i Jyllingevejs tracé skal udføres i stil med Model 2d?"

Svar:

Jeg henviser til min besvarelse på spørgsmål 101.

Med venlig hilsen

Flemming Hansen